

ภาคผนวก ข

คำนิยาม

1. เด็กและเยาวชน

การสำรวจเด็กและเยาวชนครั้งนี้กำหนดให้เด็กและเยาวชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 0 – 24 ปี โดยกำหนดให้

เด็ก หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 17 ปีและต่ำกว่า

เยาวชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 18 – 24 ปี

ทั้งนี้การกำหนด นิยาม “เด็ก” ได้เปลี่ยนแปลงไปจากการสำรวจครั้งก่อน ซึ่งเคยกำหนดไว้ดังนี้

เด็ก หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 14 ปีและต่ำกว่า

เยาวชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 15 – 24 ปี

การสำรวจเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2551 ได้ขยายเกณฑ์อายุขั้นต่ำของเด็กและเยาวชน เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลครอบคลุมและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ตลอดจนเพื่อให้มีข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และให้มีข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่เป็นมาตรฐานสากล

2. ระหว่าง 12 เดือนก่อนสัมภาษณ์

หมายถึง ระยะเวลา 12 เดือน นับจากวันก่อนสัมภาษณ์ย้อนหลังไป 12 เดือน

3. อาชีพ

หมายถึง ประเภทหรือชนิดของงานที่บุคคลนั้นทำอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดประเภทอาชีพชุดใหม่ ต้องบันทึกทั้งชนิดของอาชีพ/หน้าที่การงาน ระดับความชำนาญ ตลอดจนตำแหน่งหน้าที่ให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถจัดแยกประเภทอาชีพตามการจัดประเภทอาชีพมาตรฐานสากลได้ถูกต้อง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชน ผู้จัดการฝ่ายผลิต นักเคมีฟิสิกส์ นักออกแบบระบบงานคอมพิวเตอร์ วิศวกรเครื่องกลการเกษตร ครูประจำชั้นประถมศึกษา เกษตรกรปลูกข้าว เกษตรปลูกไม้ยืนต้น เป็นต้น

4. อุตสาหกรรม

หมายถึง ประเภทหรือชนิดของกิจการทางเศรษฐกิจที่บุคคลนั้นทำงานอยู่ เช่น โรงงานผลิตอาหารสำเร็จรูป โรงงานผลิตน้ำมันจากพืช บริษัทขายรถยนต์ ร้านขายปลีกอาหารและเครื่องดื่ม การปลูกข้าว การเลี้ยงปลาน้ำจืด เป็นต้น

5. สถานภาพการทำงาน

หมายถึง สถานะของบุคคลที่ทำงานในสถานที่ที่ทำงานหรือธุรกิจ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

5.1 นายจ้าง หมายถึง ผู้ประกอบการธุรกิจของตนเองเพื่อหวังผลกำไร หรือส่วนแบ่ง และได้จ้างบุคคลอื่นมาทำงานในธุรกิจในฐานะลูกจ้าง

นายจ้างในที่นี้ไม่ได้หมายถึง ผู้ที่จ้างคนงานทำงานประเภทงานบ้านเรือน ซึ่งไม่เกี่ยวกับธุรกิจ เช่น ผู้ที่จ้างคนมาทำงานในบ้าน ทำความสะอาด ซักผ้า เป็นต้น

5.2 ประกอบธุรกิจของตนเอง หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจของตนเองโดยลำพังผู้เดียว หรืออาจมีบุคคลอื่นมาร่วมกิจการด้วยเพื่อหวังผลกำไรหรือส่วนแบ่ง และไม่ได้จ้างลูกจ้าง แต่อาจมีสมาชิกในครัวเรือน หรือผู้ฝึกงานมาช่วยทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนอย่างอื่นสำหรับงานที่ทำ

5.3 ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับจ้าง หมายถึง ผู้ที่ช่วยทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างในไร่นาเกษตรหรือในธุรกิจของสมาชิกในครัวเรือน

5.4 ลูกจ้าง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ลูกจ้างรัฐบาล หมายถึง ข้าราชการ พนักงานเทศบาล พนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด เจ้าหน้าที่องค์กรระหว่างประเทศ ตลอดจนลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราวของรัฐบาล

2. ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ หมายถึง ผู้ที่ทำงานในรัฐวิสาหกิจ

3. ลูกจ้างเอกชน หมายถึง ผู้ที่ทำงานให้กับเอกชน หรือธุรกิจของเอกชน รวมทั้งผู้ที่รับจ้างทำงานบ้าน เช่น ซักรีดเสื้อผ้า เลี้ยงเด็ก ทำกับข้าว ทำความสะอาดบ้าน

5.5 สมาชิกของการรวมกลุ่มผู้ผลิต หมายถึง กลุ่มคนที่มาร่วมกันทำงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพึ่งตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกแต่ละคนมีความเท่าเทียมกันในการกำหนดการทำงาน ทุกขั้นตอนไม่ว่าจะเป็นการลงทุน การขาย งานอื่น ๆ ของกิจการที่ทำ ตลอดจนการแบ่งรายได้ให้แก่สมาชิกตามที่ตกลงกัน (การรวมดังกล่าวอาจจดทะเบียนจัดตั้งในรูปสหกรณ์หรือไม่ก็ได้)

6. การเรียน

หมายถึง การเรียนในระบบโรงเรียนทุกระดับ ได้แก่ อนุบาล/เด็กเล็ก ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายอาชีพ และมหาวิทยาลัย ให้รวมมหาวิทยาลัยที่จัดในรูปแบบตลาดวิชา เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยที่จัดในรูปแบบที่ใช้สื่อการเรียนในลักษณะต่าง ๆ โดยผู้เรียนไม่จำเป็นต้องมาเรียนในสถานศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่ดำเนินการโดยรัฐบาล

การเรียนในระบบโรงเรียนนี้ ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้ใบรับรองวุฒิปัตร ประกาศนียบัตร ปริญญาบัตร ซึ่งสามารถนำไปใช้สมัครเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ตลอดทั้งระบบ

7. ผู้กำลังเรียน

หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 3-24 ปี ที่กำลังเรียนในชั้นใดชั้นหนึ่งของการศึกษาในระบบ โรงเรียน หรือมหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2551

8. ผู้ไม่ได้เรียน

หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 3-24 ปี ที่ไม่ได้เรียนในระบบโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2551

9. ชั้นการศึกษาที่กำลังเรียน

หมายถึง ชั้นการศึกษาที่กำลังเรียนในปีการศึกษา 2551 จำแนกชั้นการศึกษาได้เป็น 4 ระดับคือ

9.1 ระดับก่อนประถมศึกษา

เป็นการศึกษาก่อนการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งในการสำรวจเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2551 นี้ระดับก่อนประถมศึกษา คือ ชั้นอนุบาล/เด็กเล็ก โดยจัดการศึกษาเป็นชั้นอนุบาล 2 ปี หรือ 3 ปี หรือเด็กเล็ก 1 ปี จุดมุ่งหมายเพื่อที่จะเตรียมความพร้อมให้กับเด็กก่อนที่จะเรียนในชั้นประถมศึกษา

9.2 ระดับประถมศึกษา

เป็นการศึกษาระดับที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน โดยใช้เวลาเรียน 6 ปี (ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6)

9.3 ระดับมัธยมศึกษา

เป็นการศึกษาต่อจากระดับประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียนระดับละ 3 ปี ซึ่งการศึกษาระดับนี้ได้แบ่งเป็น สายสามัญ และสายอาชีพ

9.4 ระดับอุดมศึกษา

หมายถึง การศึกษาวิชาชั้นสูง ในระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี โท เอก และ ประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย สถาบันทหาร ตำรวจ หรือสถาบันชั้นสูงอื่น ๆ เช่น ผู้ที่เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) การเรียนในหลักสูตรนานาชาติชั้นสูง และการเรียนในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ในสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย

10. ค่าใช้จ่ายการศึกษา

หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายเพื่อการศึกษาตลอดปีการศึกษา 2551 จำแนกประเภทค่าใช้จ่ายได้ดังนี้

10.1 ค่าธรรมเนียมการเรียน หมายถึง ค่าเล่าเรียน ค่าหน่วยกิต ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าลงทะเบียนนักศึกษา ค่าบำรุงห้องสมุด ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ค่าบำรุงกีฬา ค่าบำรุงห้องพยาบาล และค่าเวชภัณฑ์ ซึ่งทางโรงเรียนหรือสถานศึกษาเรียกเก็บจากผู้เรียนเป็นประจำทุกปี

10.2 ค่าเครื่องเขียน อุปกรณ์การเรียน และหนังสือ หมายถึง จำนวนเงินที่จ่ายเพื่อซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเขียน และการซื้อหนังสือที่จำเป็นในการศึกษา รวมทั้งกระเป๋าใส่หนังสือเรียนด้วย

10.3 ค่าเครื่องแต่งกายสำหรับไปโรงเรียน หมายถึง ค่าเครื่องแต่งกายตามระเบียบที่สถาบันการศึกษากำหนดไว้ โดยสวมใส่ตามปกติประจำวัน หรือค่าเครื่องแต่งกายอื่น ๆ ที่ใช้สวมใส่เมื่อมีกิจกรรมประจำสัปดาห์ เช่น ชุดยวทูท นีตรนารี ลูกเสือ ชุดพลศึกษา เป็นต้น รวมทั้งค่ารองเท้านักเรียน และถุงเท้านักเรียนด้วย

ส่วนกรณีที่สถาบันกำหนดให้ผู้ศึกษาใส่เครื่องแต่งกายพิเศษในพิธีการที่สำคัญต่าง ๆ เช่น ชุดราชปะแตนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชุดครุยปริญญา ค่าเครื่องแต่งกายพิเศษในการแข่งขันกีฬา เช่น ชุดเชียร์ลีดเดอร์ ชุดดรัมเมเยอร์ เป็นต้น ไม่ถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายในประเภทนี้

10.4 ค่าพาหนะโดยสาร หมายถึง เงินที่จ่ายเป็นค่าพาหนะโดยสารเป็นปกติระหว่างที่อยู่อาศัยกับสถานศึกษา รวมทั้งค่าน้ำมันรถของผู้ปกครองที่ขับรถไปส่งด้วย

10.5 ค่าอาหารรับประทานนอกบ้าน หมายถึง จำนวนเงินซึ่งผู้กำลังเรียนอยู่จ่ายเป็นค่าอาหารในช่วงเวลาที่ไปเรียนหนังสือ หรืออาจเป็นอาหารที่ซื้อรับประทานก่อนเข้าเรียนหรือหลังเลิกเรียน

10.6 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่ เงินกินเปล่า เงินที่จ่ายเป็นค่าบำรุงพิเศษ ซึ่งไม่รวมอยู่ในข้อ 1 (ค่าธรรมเนียมการเรียน) เช่น ค่าบำรุงสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียน ค่าอุปกรณ์การฝีมือ อุปกรณ์การทดลองวิทยาศาสตร์ ค่าใช้จ่ายสำหรับไปทัศนศึกษา การเข้าค่ายลูกเสือ เนตรนารี การทำกิจกรรมพิเศษ เช่น วันแข่งขันกีฬาสี งานประจำปีของโรงเรียน (เช่น วันเด็ก วันขึ้นปีใหม่ วันสถาปนาโรงเรียน เป็นต้น) รวมทั้งค่าเรียนพิเศษ ค่ารถไปห้องสมุด ค่าอาหารกลางวันให้ผู้ปกครองจ่ายให้โรงเรียนเป็นเทอมด้วย

กรณีที่นักเรียน/นักศึกษา อาศัยอยู่ในหอพักหรือบ้านของผู้อื่น และต้องจ่ายค่าที่พักและค่าอาหาร ให้นำรวมเป็นค่าใช้จ่ายประเภทอื่นๆ ด้วย

11. การศึกษานอกระบบโรงเรียน / การฝึกอาชีพ

หมายถึง การเข้ารับการศึกษ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตหรือเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะ ที่เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพหลังจากออกจากโรงเรียนแล้ว หรือสำหรับผู้ที่ไม่เคยเรียนมาก่อน หน่วยงานที่ให้การอบรมอาจจะเป็นหน่วยงานของรัฐบาลหรือเอกชนก็ได้

ตัวชี้วัด

1. เด็กอายุ 0 – 17 ปี ที่มีพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองคนเสียชีวิต

$$= \frac{\text{จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่มีพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่งเสียชีวิต หรือทั้งพ่อและแม่เสียชีวิต}}{\text{จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่สำรวจทั้งหมด}}$$

2. เด็กอายุ 0 – 17 ปี ที่ไม่ได้อยู่กับพ่อและแม่

$$= \frac{\text{จำนวนเด็กอายุ 0 – 17 ปี ที่ไม่ได้อยู่กับพ่อและแม่ผู้ให้กำเนิด}}{\text{จำนวนเด็กอายุ 0 – 17 ปี ที่สำรวจทั้งหมด}}$$

3. เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่สมาชิกในครัวเรือนทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก

$$= \frac{\text{จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่อาศัยในครัวเรือนที่ผู้ใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และความพร้อมในการเข้าโรงเรียนอย่างน้อย 4 กิจกรรมในช่วง 3 วันก่อนวันสัมภาษณ์}}{\text{จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่สำรวจทั้งหมด}}$$

4. เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่พ่อทำกิจกรรมร่วมกับลูก

$$= \frac{\text{จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่บิดามีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และความพร้อมในการเข้าโรงเรียนอย่างน้อย 1 กิจกรรม ในช่วง 3 วันก่อนวันสัมภาษณ์}}{\text{จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่สำรวจทั้งหมด}}$$

5. เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีหนังสือสำหรับเด็กอย่างน้อย 3 เล่ม

$$= \frac{\text{จำนวนครัวเรือน ที่มีหนังสือสำหรับเด็กอย่างน้อย 3 เล่ม}}{\text{จำนวนครัวเรือนที่สำรวจทั้งหมด}}$$

6. เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือสำหรับเด็กอย่างน้อย 3 เล่ม

$$= \frac{\text{จำนวนครัวเรือน ที่มีหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือสำหรับเด็กอย่างน้อย 3 เล่ม}}{\text{จำนวนครัวเรือนที่สำรวจทั้งหมด}}$$

7. เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีของเล่นอย่างน้อย 3 ประเภท

$$= \frac{\text{จำนวนครัวเรือนที่มีสิ่งของเพื่อเล่น อย่างน้อย 3 อย่าง}}{\text{จำนวนครัวเรือนที่สำรวจทั้งหมด}}$$

8. เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ถูกปล่อยทิ้งไว้โดยไม่ได้รับการดูแลที่ดีพอ

$$= \frac{\text{จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ถูกปล่อยให้อยู่ตามลำพัง หรืออยู่ภายใต้การดูแล
ของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 10 ปี ในช่วงสัปดาห์ที่แล้ว}}{\text{จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่สำรวจทั้งหมด}}$$

9. เด็กอายุ 3-4 ปี ที่กำลังเรียนในระดับก่อนวัยเรียน

$$= \frac{\text{จำนวนเด็กอายุ 3-4 ปี ที่กำลังเรียนในโปรแกรมระดับก่อนวัยเรียน
รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง}}{\text{จำนวนเด็กอายุ 3-4 ปี ที่สำรวจทั้งหมด}}$$

10. เด็กวัยประถมศึกษาที่กำลังเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1

$$= \frac{\text{จำนวนเด็กวัยประถมศึกษาที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1}}{\text{จำนวนเด็กวัยประถมศึกษาที่สำรวจทั้งหมด}}$$

11. อัตราการเข้าเรียนของเด็กวัยประถมศึกษา

$$= \frac{\text{จำนวนเด็กวัยประถมศึกษาที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา}}{\text{จำนวนเด็กวัยประถมศึกษาที่สำรวจทั้งหมด}}$$

12. อัตราการเข้าเรียนของเด็กวัยเรียนระดับมัธยมศึกษา

$$= \frac{\text{จำนวนเด็กวัยประถมศึกษาที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาหรือสูงกว่า}}{\text{จำนวนเด็กวัยมัธยมศึกษาที่สำรวจทั้งหมด}}$$